

Monitoring květnatých luk vyšetých v roce 2024

V roce 2024 realizoval spolek Arnika ve spolupráci s místními komunitami a veřejností výsev původní směsi rostlin v pěti komunitních zahradách na území hl. m. Prahy jako adaptační opatření na podporu městské biodiverzity. V roce 2025 byl na těchto lokalitách proveden monitoring zaměřený na vyhodnocení vývoje květnatých luk, identifikaci případných problémů, se kterými se zapojené komunity setkaly, a zhodnocení začlenění opatření do prostoru zahrad i míry zájmu veřejnosti o tuto iniciativu. Součástí monitoringu byla rovněž identifikace dalších potřeb vyplývajících z dosavadní realizace, s cílem zlepšit udržitelnost a efektivitu obdobných opatření v budoucnu.

Monitoring kombinoval terénní pozorování, konzultace s místními komunitami a fotodokumentaci a probíhal formou terénních prohlídek na jednotlivých zahradách za účasti odbornice na květnaté louky a zástupců místních komunit. Zaměřoval se zejména na míru zapojení porostu, zastoupení kvetoucích druhů, vliv stanovištních podmínek a identifikaci faktorů, které podporují či naopak limitují úspěšný vývoj květnatých luk v urbanizovaném prostředí. Získané výsledky poskytují důležitou zpětnou vazbu pro další práci s komunitními zahradami a slouží jako podklad pro úpravu přístupu k zakládání podobných adaptačních opatření v budoucnu.

Komunitní zahrada Kotlaska

Na komunitní zahradě Kotlaska byla vyseta nejrozsáhlejší plocha ze všech zapojených lokalit. V prvních měsících po výsevu se porost vyvíjel pomaleji a na jaře působil místy řídkým dojmem s nezapojenými plochami, což vyvolávalo otázky ohledně dalšího vývoje louky ze strany členů zahrady i návštěvníků. Tento stav však odpovídá běžnému vývoji květnatých luk v prvním roce po výsevu, kdy se jednotlivé druhy postupně prosazují a porost se teprve stabilizuje.

V průběhu vegetační sezóny došlo k výrazné proměně a v letním období se květnatá louka plně rozvinula do kvetoucí fáze s vyšším zastoupením kvetoucích bylin a strukturálně pestřejším porostem. Vývoj na této lokalitě potvrzuje, že trpělivost a odpovídající stanovištní podmínky jsou pro úspěch tohoto typu opatření klíčové. Zahrada Kotlaska se vyznačuje otevřeným a dobře osluněným prostorem, který umožnil jednotlivým druhům ze směsi plně se rozvinout a vytvořit funkční květnatý pás.

Květnatá louka je v prostoru zahrady velmi dobře začleněna a stala se výrazným krajinným i ekologickým prvkem. Díky otevřenému charakteru zahrady a častému pořádání akcí pro veřejnost vzbuzuje opatření dlouhodobý zájem návštěvníků, kteří se aktivně doptávají na použitou směs a principy jejího fungování. Opatření zde plní nejen ekologickou funkci, ale také významnou osvětovou a inspirační roli, a lze jej považovat za příklad dobré praxe pro další realizace květnatých luk v komunitních zahradách i v jiných typech veřejně přístupných městských prostor.

Na základě monitoringu lze jako klíčové doporučení pro další vývoj porostu uvést pravidelné sečení, které podpoří postupné zahušťování louky a omezí nástup konkurenčně silných travních druhů. V prvních letech po založení se jeví jako vhodné častější sečení, přičemž do budoucna je možné režim upravit podle preferencí komunity a požadovaného charakteru porostu. Pro zachování druhové pestrosti a podpory bezobratlých se jako vhodný přístup ukazuje mozaiková seč a ponechání posečené biomasy krátkodobě na místě. Pravidelná, ale citlivě zvolená péče představuje důležitý předpoklad pro dlouhodobou stabilitu a další rozvoj květnaté louky na této lokalitě.

Komunitní zahrada Mečislavka

Na komunitní zahradě Mečislavka se květnatá louka po roce od výsevu vyvíjela pomaleji a její druhové složení bylo výrazně ovlivněno stanovištními podmínkami. V porostu převažovaly travní druhy, zatímco kvetoucí druhy ze směsi byly zastoupeny spíše okrajově. Výsev probíhal v prostoru s částečným až výrazným zastíněním, které se ukázalo jako limitující faktor pro rozvoj květnaté složky a celkový vzhled porostu. Přesto zůstala plocha stabilní, bez známek degradace či poškození, a opatření bylo komunitou respektováno a udržováno.

Monitoring této lokality potvrdil, že zastíněné prostředí a konkurenční tlak okolní vegetace výrazně ovlivňují úspěšnost tohoto typu opatření. V podmínkách Mečislavky se květnatá

louka zatím neprosadila v plném rozsahu svého potenciálu, což však poskytlo cennou zpětnou vazbu pro další práci s podobnými lokalitami. Z hlediska začlenění do prostoru zahrady je opatření vnímáno jako funkční prvek, který plní alespoň základní ekologickou roli a přispívá k diverzitě oproti běžnému trávníku.

Na základě monitoringu lze doporučit zvážit úpravu přístupu k péči o porost, případně přehodnocení očekávání od květnaté louky v tomto typu prostředí. Pro další vývoj se jako vhodné jeví pravidelné sečení zaměřené na omezení dominance trav a podpora postupného rozvolnění porostu. Zároveň se ukazuje, že pro obdobně zastíněné lokality může být do budoucna vhodné volit buď jinou druhovou skladbu, která bude zaměřena na stínomilné rostliny nebo jen traviny, nebo alternativní typ vegetačního opatření lépe odpovídající místním podmínkám. Další možností pro komunitní zahradu je založit v budoucnu louku znovu s vhodnější směsí.

Komunitní zahrada Hercovka

Na komunitní zahradě Hercovka byl vývoj květnaté louky po roce od výsevu výrazně ovlivněn stanovištními podmínkami, především zastíněním a konkurenčním tlakem stávající

vegetace. V jarním období došlo k silné dominanci hluchavek, které vytvořily souvislý porost a dočasně potlačily ostatní druhy ze směsi. Tento vývoj odpovídá typickému chování raně jarních, konkurenčně silných druhů, které v mladých porostech využívají náskok před ostatními bylinami. Z hlediska pokryvu půdy a časně potravní nabídky pro opylovače lze tento stav hodnotit jako funkční, avšak z hlediska druhové pestrosti zatím nenaplnil plný potenciál opatření.

Monitoring potvrdil, že na této lokalitě sehrávají klíčovou roli specifické mikroklimatické podmínky, už existující semenná banka v půdě a že vývoj květnaté louky je zde výrazně odlišný od otevřenějších a osluněných stanovišť. Přestože dominance jednoho druhu snižuje celkovou diverzitu porostu, plocha zůstává stabilní a bez známek degradace. Výhoda nového

prostoru je, že hluchavky jsou jedny z prvních kvetoucích rostlin jara a nabízí brzkou jarní potravu pro hmyz. Zkušenost z Hercovky přináší důležité poznatky o limitech i možnostech uplatnění květnatých luk v částečně zastíněném městském prostředí a zároveň ukazuje, že i malý zásah do homogenního porostu může přinést své výhody i bez větších investic.

Na základě monitoringu lze doporučit pokračovat v citlivě nastavené péči, zejména prostřednictvím pravidelného sečení, které může v dalších letech přispět k oslabení dominantních druhů a vytvořit prostor pro postupné uplatnění širší škály kvetoucích rostlin. V případech, kdy v porostu dlouhodobě převažuje jeden konkurenčně silný druh, se zároveň jeví jako vhodné zvážit cílené ruční vypletí části porostu, které může pomoci narušit jeho dominanci a podpořit rozvoj druhově pestřejší skladby.

Komunitní vnitroblok Čiklova

V komunitním vnitrobloku Čiklova byla květnatá louka založena z odlišné směsi rostlin určené do vlhčích a zastíněných stanovišť. Tato směs se vyznačuje pomalejším počátečním vývojem a postupným nástupem některých druhů bylin až v delším časovém horizontu po výsevu. Monitoring provedený přibližně jeden rok po založení porostu ukázal, že vývoj květnaté louky na této lokalitě zatím probíhá pozvolna, s omezeným zastoupením kvetoucích druhů a převahou trav a běžných bylinných rostlin. Tento stav odpovídá charakteru použité směsi i stanovištním podmínkám vnitrobloku, zejména zastínění a vlhčímu mikroklimatu.

Z hlediska pokryvu půdy je porost stabilní a bez známek degradace. Z hlediska podpory biodiverzity se však jedná o opatření s dlouhodobějším vývojovým horizontem, jehož plný potenciál se projeví až v dalších letech. Louka plní i tak svou ekologickou roli, protože navyšuje jinou skladbu travin než okolí a je sečena v jiném čase, než okolní travní porost. I takto malý zásah podporuje celkovou biodiverzitu. Zkušenost z této lokality potvrzuje, že u směsí určených do vlhčích a zastíněných míst je nutné pracovat s delším časovým rámcem hodnocení a přizpůsobit tomu očekávání výsledků v prvních letech po výsevu.

Na základě monitoringu lze doporučit pokračovat v citlivé péči o porost, zejména prostřednictvím pravidelného sečení zaměřeného na omezení dominance trav. V dalších letech se jako klíčové jeví zachování trpělivého přístupu a průběžné sledování vývoje porostu, který může postupně přinést zvýšení druhové pestrosti odpovídající charakteru použité směsi a stanoviště.

Zahrada základní školy Vitae

Na zahradě Základní školy Vitae se květnatá louka po roce od výsevu vyvíjela velmi příznivě. Lokalita se vyznačuje otevřeným a dobře osluněným stanovištěm, které vytvořilo vhodné podmínky pro uplatnění kvetoucích druhů ze směsi. Monitoring prokázal převahu kvetoucích rostlin a relativně nízký podíl trav, což odpovídá cílovému charakteru květnaté louky a svědčí o dobrém uchycení porostu již v prvním roce po výsevu. Porost působil stabilně, druhově pestře a vizuálně atraktivně.

Květnatá louka je dobře začleněna do prostoru školní zahrady a přirozeně se stala její výraznou součástí. Má významný edukační rozměr – žáci ji aktivně využívají jako prostor pro pozorování přírody a pravidelně se k ní vrací v rámci výuky i volnočasových aktivit. Podle

zpětné vazby pedagogů louka podporuje zájem dětí o rostliny, hmyz a fungování ekosystémů a přispívá k propojování environmentálního vzdělávání s každodenní zkušeností.

Na základě monitoringu lze tuto lokalitu hodnotit jako velmi vhodnou pro realizaci květnatých luk v prostředí školních zahrad. Pro zachování příznivého stavu porostu se doporučuje pokračovat v pravidelné, citlivě nastavené péči, zejména v sečení podporujícím udržení druhové pestrosti a omezení dominance trav. Zahrada ZŠ Vitae může sloužit jako inspirativní příklad dobré praxe propojující adaptační opatření na podporu biodiverzity s environmentálním vzděláváním dětí.

Závěr

Monitoring květnatých luk založených v roce 2024 v pěti komunitních zahradách na území hl. m. Prahy potvrdil, že výsevy původních směsí rostlin představují funkční adaptační opatření na podporu městské biodiverzity, jehož úspěšnost je však výrazně podmíněna stanovištními podmínkami a následnou péčí. Nejlepších výsledků dosáhly lokality s dostatečným osluněním a nižším konkurenčním tlakem okolní vegetace, kde se porosty již v prvním roce po výsevu vyvinuly do kvetoucí fáze s vyšší druhovou pestrostí a výrazným vizuálním i ekologickým efektem.

Naopak na zastíněných a vlhčích lokalitách se vývoj květnatých luk ukázal jako pomalejší a z hlediska druhové pestrosti omezenější. Tyto výsledky však nelze hodnotit jako neúspěch, ale jako důležitou zpětnou vazbu pro další práci s podobnými stanovišti. Monitoring potvrdil, že v těchto podmínkách je nutné pracovat s delším časovým horizontem vývoje porostu, případně upravit druhovou skladbu směsí (na ty, které prvoplánově obsahují více travin a stínomilné rostliny) nebo zvolit odlišný typ vegetačního opatření lépe odpovídající místním podmínkám. Důležité je, že i když tyto louky nesplňují svou estetickou hodnotu, mají stále hodnotu ekologickou. Zvyšují biodiverzitu tím, že nabízejí jiné druhy travin a důležité je zejména to, že jsou opečovávány v jiném režimu než okolní porost. Tím poskytují refugium pro bezobratlé, kteří se zde mohou skrýt a rozmnožovat. Zároveň jsou potravou pro další bezobratlé a obratlovce.

Významným přínosem projektu se ukázal také jeho sociální a vzdělávací rozměr. Květnaté louky byly ve většině lokalit vnímány pozitivně jak členy komunitních zahrad, tak širší veřejností, vzbuzovaly zájem návštěvníků a vytvářely příležitosti pro neformální

environmentální vzdělávání. Zvláště výrazně se tento aspekt projevil v otevřených zahradách a ve školním prostředí, kde opatření přirozeně podporovalo zájem dětí i dospělých o biodiverzitu a fungování ekosystémů.

Na základě monitoringu lze jako klíčové doporučení formulovat důraz na pečlivý výběr lokalit, odpovídající volbu druhové skladby a systematickou, citlivě nastavenou péči o porost, zejména v prvních letech po založení. Pravidelné sečení, případně doplněné o další cílené zásahy, se ukazuje jako zásadní nástroj pro podporu zahušťování porostu a omezení dominance konkurenčně silných druhů. Získané poznatky představují cenný podklad pro další rozšiřování obdobných adaptačních opatření v komunitních zahradách i dalších typech městských prostor a přispívají k jejich dlouhodobé udržitelnosti a efektivitě.